

Handläggare
Anna Boman, Anette Ekholm
Avdelningen styrning och kvalitet

Diarienummer
2017UTN/0049

Utbildningsnämnden

Rapport systematiskt kvalitetsarbete förskola

Förslag till beslut

- 1) Rapporten om systematiskt kvalitetsarbete 2015/16 förskola godkänns.
- 2) Utbildningsnämndens utvecklingsinsatser enligt rapporten fastställs.

Beslutsnivå

Utbildningsnämnden

Bakgrund

Det systematiska kvalitetsarbetet styrs av 4 kapitlet i skollagen och Skolverkets allmänna råd *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*. Huvudmannen och enheterna är skyldiga att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete.

Värmdö kommun är huvudman och utbildningsnämnden fullgör kommunens uppgifter och skyldigheter som ankommer på huvudmannen för skollagsstyrd verksamhet i kommunal regi, förutom vuxenutbildningen. När begreppet huvudman används i texten åsyftas det ansvar som åligger utbildningsnämnden i enlighet med detta. Denna rapport redogör för analys och planerade utvecklingsinsatser på huvudmannanivå för de kommunala enheterna inom verksamhetsformen gymnasium.

Ett systematiskt kvalitetsarbete är en av förutsättningarna för god kvalitet och likvärdig utbildning. Det systematiska arbetet ska inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Begreppet måluppfyllelse som används i rapporten har att göra med hur väl verksamheten uppnår de nationella målen.

Syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är att utveckla kvaliteten i alla skolformer och fritidshemmet.

Det systematiska kvalitetsarbetet omfattar fyra steg: uppföljning, analys, planering av utvecklingsinsatser och genomförande.

Ärendebeskrivning

Värmdö kommun utarbetade under våren 2016 en struktur för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Det systematiska kvalitetsarbetet för uppföljning av läsåret 2015/16 är begränsat till att omfatta huvudmannens mål och Skolinspektionens tillsynsbeslut på huvudmannanivå:

- Förutsättningar

Diarienummer
2017UTN/0049

- Utveckling och lärande
- Trygghet
- Särskilt stöd
- Systematiskt kvalitetsarbete

Uppföljningen inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete kommer framledes att omfatta alla mål och krav i bestämmelserna för de olika skolformerna (exklusive vuxenutbildningen) och fritidshemmet. När uppföljning och analys är genomförd beslutas och genomförs utvecklingsinsatser baserade på identifierade områden.

Verksamheten följs upp utifrån:

- Nyckeltal
- Kundundersökning (VÅGA VISA)/elevenkäten (gemensam i Stockholms län)
- Verksamhetens egen beskrivning och analys av måluppfyllelse inom ovanstående områden.
- Granskning av dokument

Analysen som genomförts omfattar kommunens resultat över tre år (vilka trender framkommer), jämförelse av genomsnitt på kundundersökningen/elevenkäten samt variationer av resultaten mellan enheterna.

Utifrån en analys av resultaten föreslås följande utvecklingsinsatser för utbildningsnämnden.

- Vidareutveckla uppföljningen av förskolan inom det systematiska kvalitetsarbetet, inklusive en analysutbildning för förskolechefer i samarbete med rådet för kommunal analys.
- Uppföljning av förskoleverksamheten i form av resultatdialoger mellan skolchef och respektive förskolechef.
- Utvecklingsarbete inom området kränkande behandling.
- En workshop i att skriva handlingsplaner för barn i behov av särskilt stöd kommer att erbjudas samtliga kommunala och fristående verksamheter under våren 2017.
- Uppföljning av förskolornas utvecklingsinsatser gällande rutiner för särskilt stöd

Bedömning

Syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är att utveckla kvaliteten i samtliga skolformer och fritidshemmet. Föreslagna utvecklingsinsatser utgår från en analys av förskolornas resultat. Utvecklingsinsatserna avser att utveckla verksamheten.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga kända ekonomiska konsekvenser. Utvecklingsinsatserna ryms inom ordinarie ram för budget 2017.

Konsekvenser för miljön

Förslag till beslut innebär inga kända konsekvenser för miljön.

Diarienummer
2017UTN/0049

Konsekvenser för medborgarna

Förslag till beslut innebär inga kända konsekvenser för medborgarna.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut syftar till att öka kvaliteten i utbildningen för barn.

Ärendets beredning

Det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats av avdelning styrning och kvalitet och i samverkan med skolchefen. Förskolechefer och rektorer har haft möjlighet att lämna synpunkter under arbetets gång.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Biläggs/Biläggs ej
1	Rapport om systematiskt kvalitetsarbete 2015/16, förskolan	Biläggs

Sändlista för beslutsexpediering

Förskolechefer för kommunala förskolor

Pia Andersen
Chef kultur- och utbildningssektorn

Mats Lundström
Skolchef

Handläggare
Anette Ekholm
Anna Boman

Diarienummer
2017UTN/0049

Rapport om systematiskt kvalitetsarbete förskolan, läsåret 2015/16

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Sammanfattande analys och utvecklingsinsatser	3
2.1 Sammanfattande analys.....	3
2.2 Utvecklingsinsatser	4
3 Områden.....	4
3.1 Förutsättningar och organisation.....	4
3.2 Utveckling och lärande	6
3.3 Trygghet	11
3.4 Särskilt stöd.....	13
3.5 Systematiskt kvalitetsarbete	16

1 Inledning

Det systematiska arbetet ska inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen och ska bedrivas på huvudman- och förskole/skolnivå. Ett systematiskt kvalitetsarbete är en av förutsättningarna för god kvalitet och likvärdig utbildning.

Värmdö kommun har 31 kommunala förskolor. I Skärgårdsförskolan ingår Möja, Svartsö och Runmarö förskola, vilket gör att antalet förskolor som redovisas i diagrammen i rapporten är 28.

Rapporten bygger på förskolornas redovisningar i det systematiska kvalitetsarbetet samt urval av påstående ur VÅGA VISA kommunernas gemensamma enkät till vårdnadshavare. Svarsfrekvensen 2016 var 90 %.

Diagrammen visar resultat för tre år, men då två av indikatorerna är nya för 2015 respektive 2016 visas dessa endast för två respektive ett år. De genomsnitt Värmdö kommun jämförts med är VÅGA VISA kommunerna. De resultat som redovisas i diagrammen visar andel vårdnadshavare som håller med påståendet.

2 Sammanfattande analys och utvecklingsinsatser

2.1 Sammanfattande analys

Antal barn inskrivna i förskolan har varierat över en tre års period, men har ökat från 1845 barn 2015 till 1962 barn 2016 (6,3 %).

Förskolornas lokaler har stor betydelse vad gäller valmöjligheter för förskolans organisation, men ses inte som direkt styrande över hur enheten organiseras. De olika enheternas lokaler har en varierande standard, där det i några förskolor beskrivs behov av renoveringar och andra justeringar i både inomhusmiljö och utemiljö för att öka kvaliteten i förskolorna. De flesta verksamheter har någon form av åldersindelning på avdelningarna, men en flexibilitet är nödvändig då förskolan ska vara öppen för alla barn och ta in barn i turordning utan hänsyn till ålder. Svårigheter att rekrytera förskollärare nämns i några av förskolornas redovisningar.

Förskolornas resultat i VÅGA VISAS kundundersökning ligger över genomsnittet på samtliga påståenden i urvalet. Enheternas bedömning av måluppfyllelse framkommer inte i rapporterna och det är därför svårt att dra några tydliga slutsatser kring gemensamma behov av förbättringsarbete kopplat till läroplanens målområden.

Förskolorna har ett medvetet arbetssätt för att skapa trygghet, men arbetet med anmälningar och utredning av kränkande behandling behöver utvecklas. Då beskrivningarna av särskilt stöd processen i förskolornas rapporter varierar är det svårt att göra en bedömning av kvaliteten i processen. Processbeskrivningarna och

analysen rörande särskilt stöd behöver utvecklas. Det finns behov av en genomgång av särskilt stöd processen och dess krav, länken mellan utveckling och lärande, särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete.

Majoriteten av förskolorna beskriver väl hur ett systematiskt kvalitetsarbete genomsyrar verksamheten där analyser, reflektioner och utvärdering utifrån tidigare identifierade målområden och/eller delarna av det pedagogiska arbetet (lärprocesser och lärstrategier) ligger till grund för fortsatt planering av det pedagogiska arbetet. Förskolornas rutiner behöver utvecklas avseende aggregeringen av resultat och analys på enhetsnivå samt kopplingen mellan det systematiska kvalitetsarbetet i det dagliga pedagogiska arbetet och huvudmannens ramverk.

2.2 Utvecklingsinsatser

Värmdö kommun har under 2016 arbetat fram en struktur för det systematiska kvalitetsarbetet. Alla förskolor och skolor samt fritidshemmet ingår. Årets uppföljning är begränsat till ett antal områden. Det finns ett behov av vidareutveckling av det systematiska kvalitetsarbetet samt att vidareutveckla kompetensen för att analysera resultat. Vissa av förskolorna behöver arbeta med att tydliggöra deras beskrivningar av hur de arbetar samt få med en analys av resultatet i kundundersökningen kopplat till de egna insatserna i varje område. En analysutbildning för förskolechefer kommer att genomföras våren 2017, i samarbete med rådet för kommunal analys.

Under kvartal 1 2017 genomför skolchefen resultatdialoger med varje förskolechef utifrån deras redovisning i det systematiska kvalitetsarbetet.

En workshop i att skriva handlingsplaner för barn i behov av särskilt stöd kommer att erbjudas samtliga kommunala och fristående verksamheter under våren 2017.

3 Områden

3.1 Förutsättningar och organisation

Det är förskolechefen som beslutar om sin enhets inre organisation. Förskolechefen ansvarar för att fördela resurser efter barnen, förutsättningar och behov. För utbildningen ska det finnas de lokaler som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.¹

Värmdö kommun har 31 kommunala förskolor. I Skärgårdsförskolan ingår Möja, Svartsö och Runmarö förskola, vilket gör att antalet förskolor som redovisas i diagrammen i rapporten är 28.

De flesta förskolorna är belägna i fristående byggnader. Förskolornas lokaler har stor betydelse vad gäller valmöjligheter för förskolans organisation, men ses inte som direkt

¹ Skollagen 2 kap. 10 och 35 §§

styrande över hur enheten organiseras. De olika enheternas lokaler har en varierande standard, där det i några förskolor beskrivs behov av renoveringar och andra justeringar i både inomhusmiljö och utemiljö för att öka kvaliteten i förskolorna.

Det finns stora skillnader mellan förskolornas beskrivningar av förutsättningar. En del har korta beskrivningar där framför allt lokaler och utemiljö kommenteras, men själva arbetet med att fördela resurserna inom organisationen och utgångspunkterna för detta är inte beskrivet.

De flesta verksamheter har någon form av åldersindelning på avdelningarna, men där det finns en beskrivning av resursfördelningen betonas en flexibilitet som är nödvändig då förskolan ska vara öppen för alla barn och ta in barn i turordning utan hänsyn till ålder. En sådan flexibilitet är återkommande i förskolornas beskrivningar av grunden för deras organisationsuppbyggnad. Förskolecheferna analyserar och genomför vid behov förändringar i antal barn i barngrupper och fördelning av personal och kompetens, samt ansvarsfördelning i det pedagogiska arbetet. En del förskolor lyfter tydligt fram hur organisationen är kopplad till verksamhetsplaneringen.

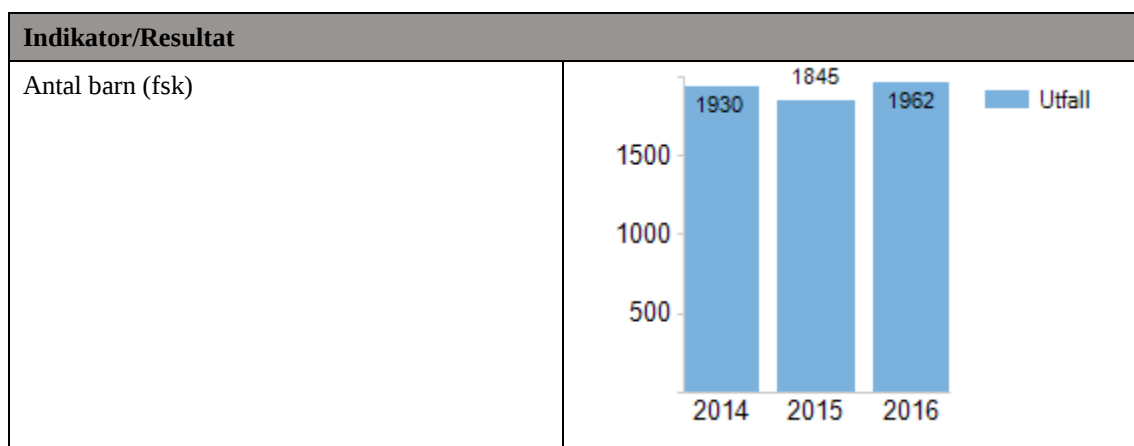

Diagram 1: Totalt antal barn i kommunal förskoleverksamhet 2013-2016

Diagram 1 visar att antal barn inskrivna i kommunal förskoleverksamhet har varierat över en tre års period, men har ökat från 1845 barn 2015 till 1962 barn 2016 (6,3 %). Antalet platser till förfogande och beläggning på förskolorna varierar främst då de fysiska lokalernas beskaffenhet varierar.

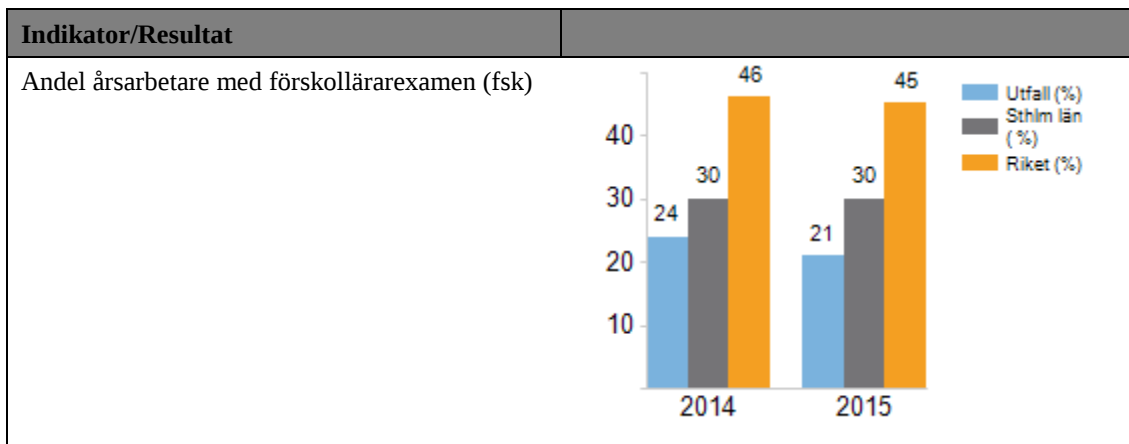

Diagram 2: Totalt andel årsarbetare med förskollärarexamen i förskolan

Diagram 2 visar andel årsarbetare med förskollärarexamen i Värmdö kommuns kommunala förskolor. Utfallet för Värmdö kommuns kommunala förskolor visar att andelen årsarbetare med förskollärarexamen har sjunkit något. Värmdö kommun ligger lägre än både Stockholms län och riket. Svårigheter att rekrytera förskollärare nämns i några av förskolornas redovisningar.

3.2 Utveckling och lärande

Utbildningen inom skolväsendet ska bland annat främja alla barn och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.²

Syftet med utbildningen i förskolan är att den ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg, och läroplanen anger att den pedagogiska verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Målen i förskolans läroplan anger inriktningen på förskolans arbete och därmed den förväntade kvalitetsutvecklingen i förskolan. Målen anger en riktning att sträva mot och är inte utformade som mål att uppnå eller krav på jämförelse mellan enskilda barn.

Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter³.

Majoriteten av de kommunala förskolorna i Värmdö kommun beskriver att barnen får goda förutsättningar till en stimulerande verksamhet genom att verksamheterna tar tillvara och stimulerar barnens lust, nyfikenhet, förmågor, önskemål och behov. Ett flertal förskolor beskriver vikten av att skapa trygghet för barnen i förskolan för att stimulera till lärande. Några av förskolorna beskriver att de arbetar med ett tema/projektinriktat arbetssätt som utgår från barnen för att stimulera till lärande. Ett par

² Skollagen 1 kap 4 §

³ Skollagen, Läroplan för förskolan 98, reviderad 2016, Skolverkets Allmänna råd förskolan 2016.

förskolor beskriver att de behöver fortsätta att arbeta med att få in barns inflytande och delaktighet i verksamheten.

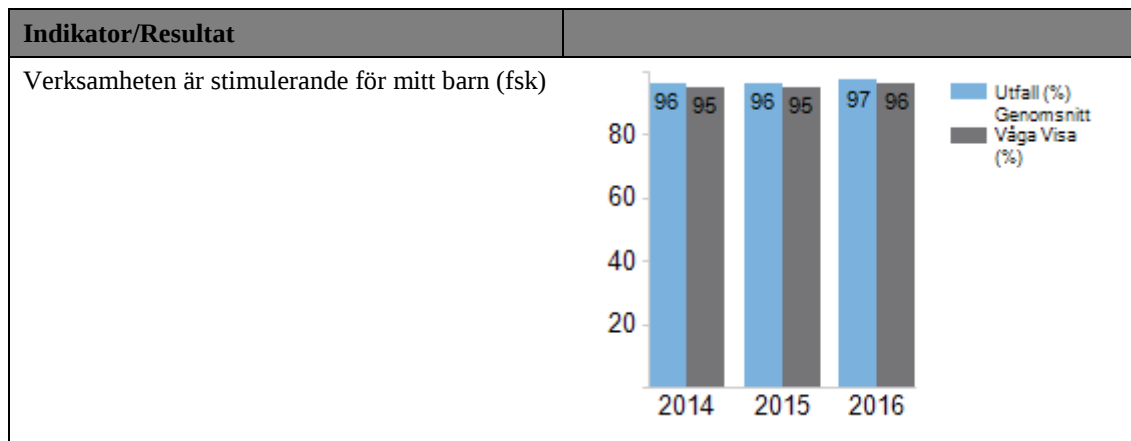

Diagram 3: Totalt enkätresultat på påståendet "verksamheten är stimulerande för mitt barn"

Diagram 3 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger i princip lika som genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet för enheterna är mellan 100 % till 84 %. 12 förskolor har resultatet 100 %, och 26 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %.

Flertalet av de kommunala förskolorna beskriver att pedagogerna arbetar medvetet med att utveckla barnens språk genom att lyssna in, ge utrymme samtal och relevant material. Ett par förskolor beskriver att pedagogerna behöver arbeta mer aktivt och synliggöra hur de arbetar med att utveckla barnens språk. Några förskolor beskriver inte hur de arbetar med att utveckla barnens språk utan beskriver mer generellt att de behöver utveckla ett tema/projekt inriktat arbetssätt. Ett par förskolor beskriver hur de arbetar med barns hemspråk på olika sätt för att integrera barnets språk i verksamheten. En del av förskolorna beskriver att de arbetar med lärplattan och språk. De flesta av förskolorna beskriver att de arbetar på ett gynnsamt sätt för att utveckla barnens språk, men att kommunikationen ut till vårdnadshavaren inte fungerat på ett tillfredställande sätt.

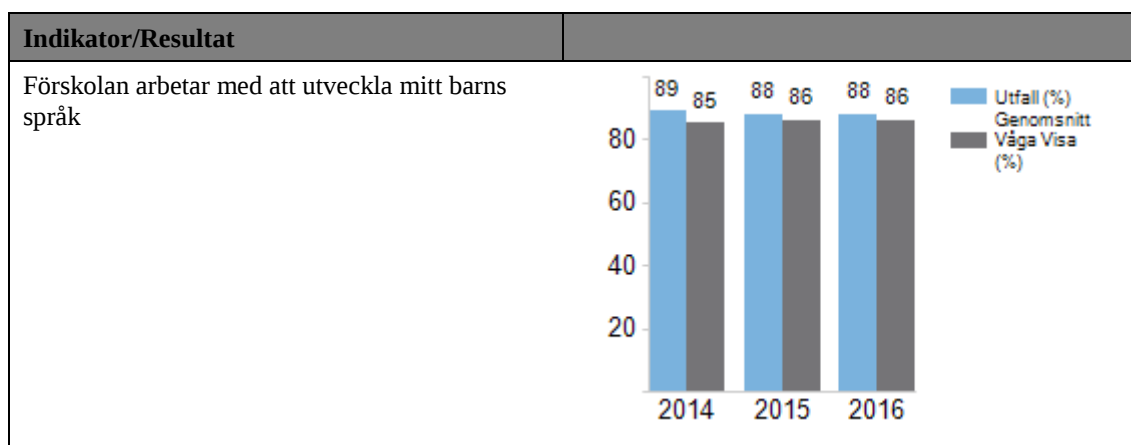

Diagram 4: Totalt enkätresultat för påståendet "Förskolan arbetar med att utveckla mitt barns språk"

Diagram 4 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Det finns en spridning i resultatet mellan förskolor, mellan 97 % till 70 %, och 12 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %,

Flertalet av förskolorna beskriver att de arbetar med matematik genom att de organiserar miljö och material för att stimulera barnens förståelse för matematik, samt att pedagogerna på förskolan har ett medvetet tänk kring barns matematik. Några av förskolorna beskriver att de reflekterar, analyserar, dokumenterar och observerar barnens problem och frågeställningar gällande matematik och barnen blir på så sätt delaktiga i sitt lärande. På en del av förskolorna beskrivs matematikarbetet i form av att matematik finns i barnens vardag och ingår i det dagliga arbetet, och att det finns matematiskt material på avdelningarna. Några förskolor beskriver att de arbetar med matematik i teman eller i projekt utifrån barnens intressen, önskemål och behov.

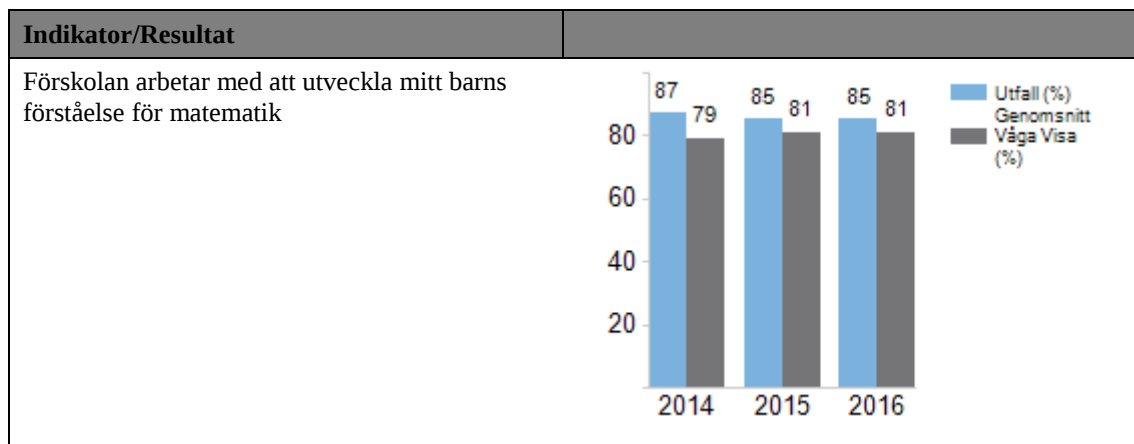

Diagram 5: Enkätresultat totalt för påståendet "förskolan arbetar med att utveckla mitt barns förståelse för matematik"

Diagram 5 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där spridningen är stor, 98 % till 63 %. 6 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %, 14 av 28 förskolor har ett resultat mellan 80 och 90 %.

Flertalet av Värmdös kommunala förskolor beskriver att de arbetar med att utveckla barnens förståelse för naturvetenskap och teknik genom att pedagogerna erbjuder barnen experiment och utforskande av naturvetenskap och teknik. Majoriteten av förskolorna arbetar med Grön flagg⁴ som innebär ett medvetet miljötänk kring miljö och hållbar utveckling tillsammans med barnen. Där vissa förskolor kopplar arbetet med Grön flagg till naturvetenskap och teknik genom kretslopp. Några förskolor beskriver vikten av att miljön ute och inne samt material är en viktig för att barnen ska få tillgång till utforskande samt att pedagogerna har medvetet tänk kring naturvetenskap och

⁴ Håll Sverige Rent driver arbetet med Grön flagg och är ett arbete för hållbar utveckling tillsammans med anslutna förskolor.

teknik. Några av förskolorna beskriver sitt arbete med lärplattan som ett verktyg. Ett par förskolor beskriver att deras arbete med naturvetenskap och teknik ingår i ett projekt, vissa förskolor beskriver att de har en skogsdag en gång i veckan där naturen upplevs, utforskas och upptäcks.

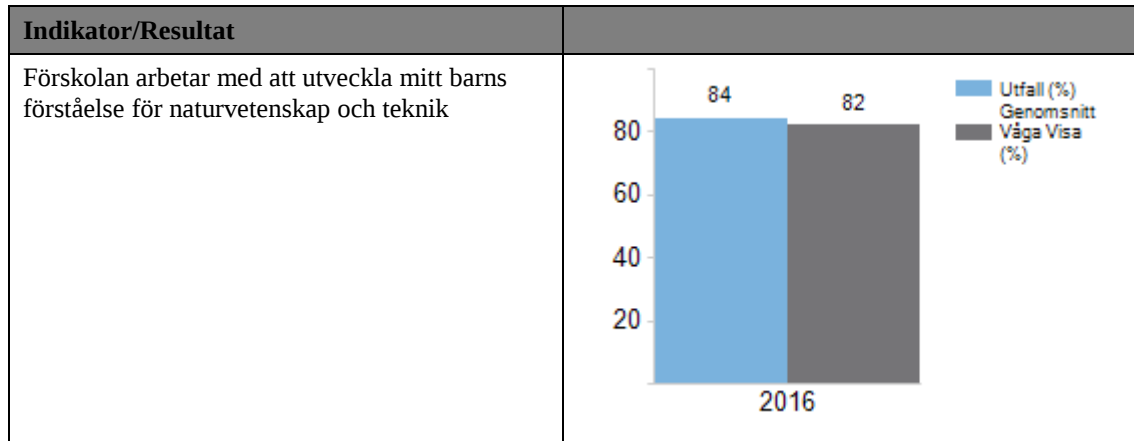

Diagram 6: Enkätresultat totalt för påståendet "förskolan arbetar med att utveckla mitt barns förståelse för naturvetenskap och teknik"

Diagram 6 visar att Värmdö kommun ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där resultatet skiftar mellan 96 % till 54 %. 6 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %, 15 av 28 förskolor har ett resultat mellan 80 och 90 %.

Några förskolor beskriver att de i samtal med vårdnadshavarna och barn för en dialog kring barnets trivsel, trygghet, lärande och utveckling på förskolan främst genom utvecklingssamtal. Några förskolor beskriver ett pågående arbete för att skapa förutsättningar för ett ömsesidigt lärande, mellan barnen och mellan barn och pedagog samt vårdnadshavare. En av förskolorna beskriver att de behöver bli bättre på att ge vårdnadshavarna större möjlighet att vara delaktiga i dialogen om hur deras barn stöds på bästa sätt.

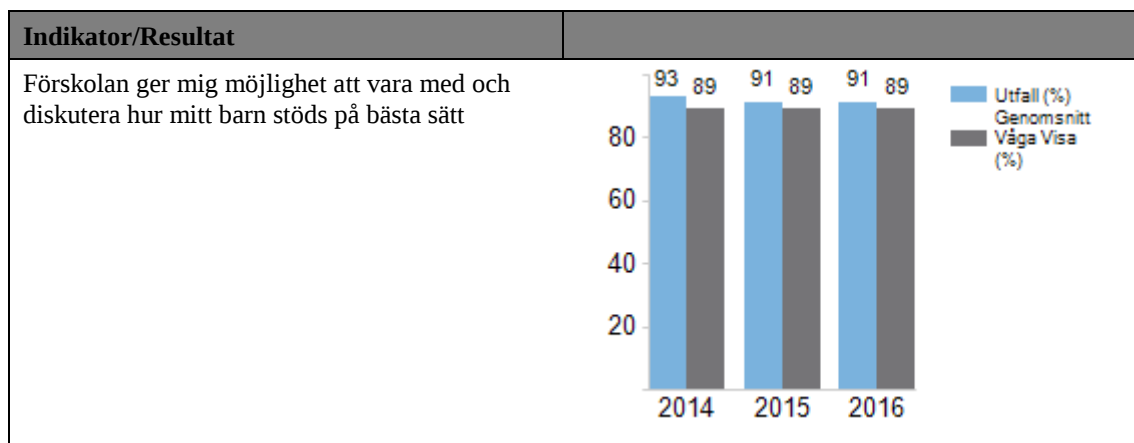

Diagram 7: Enkätresultat totalt för påståendet "förskolan ger mig möjlighet att vara med och diskutera hur mitt barn stöds på bästa sätt"

Diagram 7 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna.

Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där resultatet skiftar mellan 99 % till 68 %, och 19 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %,

En förskola beskriver att de stöder barnen genom att dela barngrupper i mindre grupper, och att pedagogerna är närvarande. Ett par förskolor beskriver sitt arbete med barns stöd att pedagogerna har tilltro till barnens förmågor och har ett medvetet förhållningssätt för att skapa förutsättningar för stöd. Några förskolor beskriver arbetet med barnens stöd att de utmanar barnen vidare i sitt lärande.

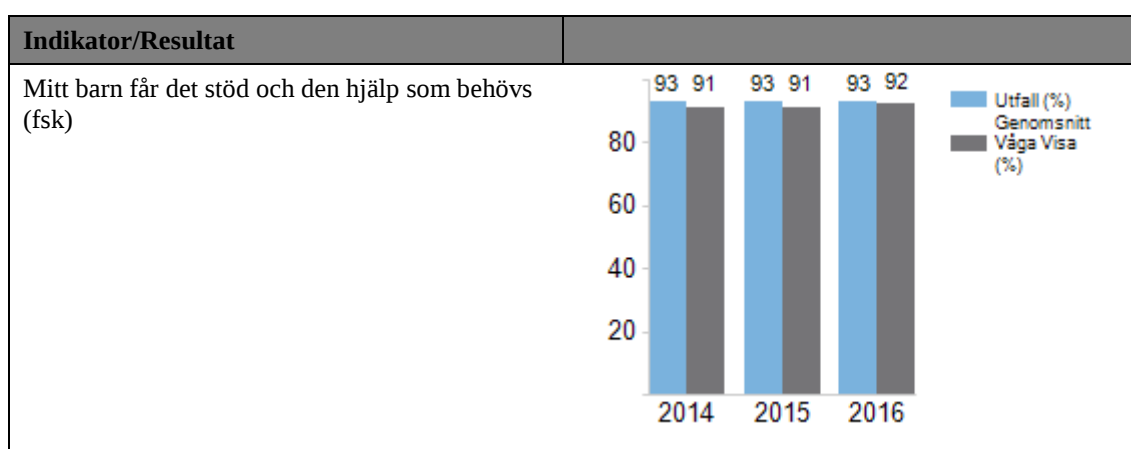

Diagram 8: Enkätresultat totalt för påståendet: " mitt barn får det stöd och den hjälp som behövs"

Diagram 8 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där resultatet skiftar mellan 100 % till 77 %, och 21 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %.

De förskolor som har lägre resultat i kundundersökningen beskriver att de behöver utveckla sin kommunikation med vårdnadshavarna och synliggöra sitt arbete. Majoriteten av de kommunala förskolorna har jämfört sitt resultat i kundundersökningen över tid eller i jämfört med genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Flertalet förskolor gör kopplingen att kommunikationen med vårdnadshavarna och hur pedagogerna förmedlar och synliggör arbetet med barnens språk, matematik, naturvetenskap och teknik påverkar resultatet i kundundersökningen.

Några av förskolorna beskriver att pedagogerna är i ett utvecklingsskede där fokus är att öka den pedagogiska medvetenheten där ett arbete med målformuleringar är av stor vikt för att nå måluppfyllelse. Vissa av förskolorna har ett väldigt högt resultat i kundundersökningen som sätts i relation till ett medvetet pedagogiskt tänk och arbete i projektform som kommuniceras på ett tydligt sätt till vårdnadshavarna.

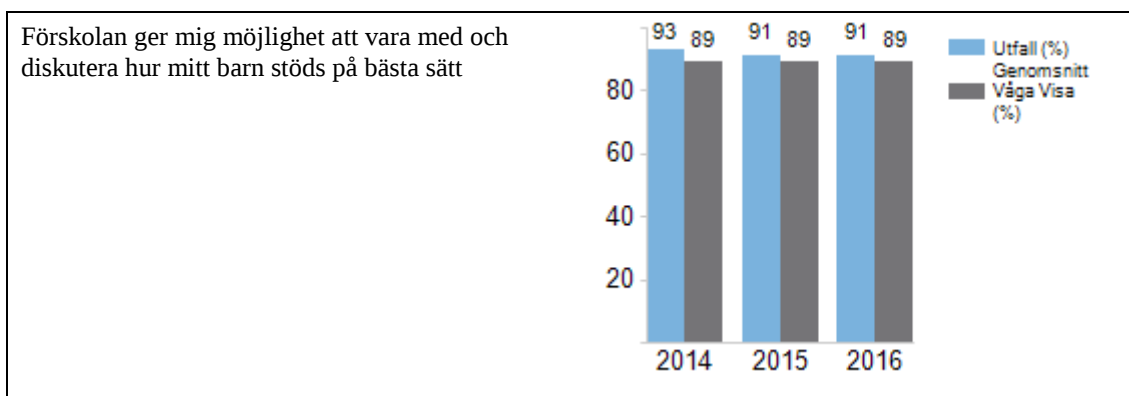

Diagram 9: Enkätresultat totalt för påståendet "Förskolan ger mig möjlighet att vara med och diskutera hur mitt barn stöds på bästa sätt"

Diagram 9 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger något högre än genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där resultatet skiftar mellan 99 % till 68 %. 19 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %.

Förskolornas resultat i VÅGA VISAS kundundersökning ligger över genomsnittet på samtliga påståenden i urvalet.

Utifrån kraven på området görs bedömningen att förskolorna har olika behov av fokusområden för det fortsatta förbättringsarbetet. Enheternas bedömning av måluppfyllelse framkommer inte. Analysen av hur förskolans förutsättningar påverkar måluppfyllelsen varierar också i förskolornas rapporter. Det saknas en tydlig koppling mellan analysen av förutsättningarna och identifikation av utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet utifrån det som har framkommit i analysen (se vidare under avsnitt 3.5 *Systematiskt kvalitetsarbete*).

3.3 Trygghet

Förskolans uppdrag handlar enligt läroplanen om att lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Både skollagen och läroplanen betonar att verksamheten ska präglas av en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Förskolorna arbetar på ett medvetet sätt med att skapa trygghet för barnen genom pedagogernas förhållningssätt, miljön i förskolan, och närvarande pedagoger. Likabehandlingsplanerna nämns i flertalet av förskolornas beskrivningar. De flesta förskolorna nämner att det är viktigt med kommunikationen med vårdnadshavaren när det gäller området trygghet och att en samverkan är av stor vikt. Inskolningen nämns i vissa av beskrivningar som en viktig start till trygghetsarbetet samt att det arbetas under året med tema och projekt om likabehandling och vänskapsveckor.

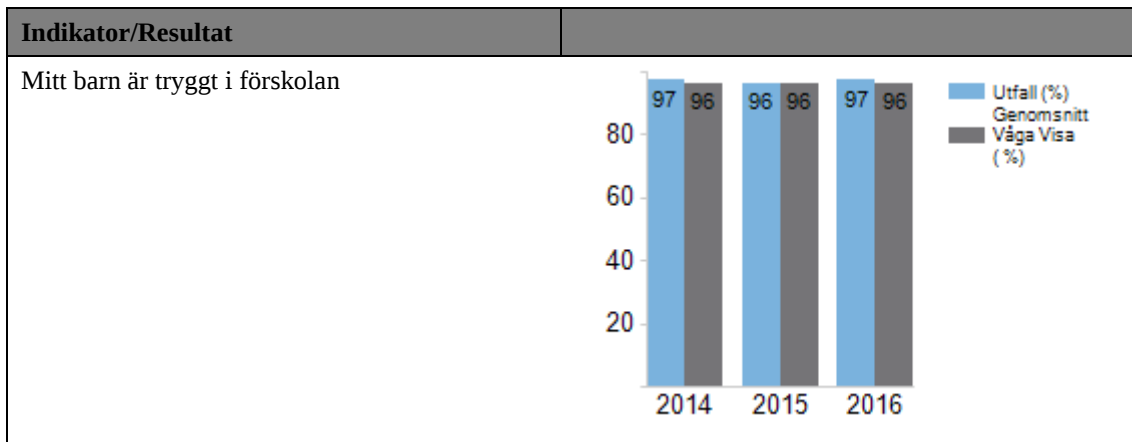

Diagram 10: Enkätresultat totalt för påståendet "Mitt barn är tryggt i förskolan"

Diagram 10 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat på samma nivå över en treårsperiod. Värmdö ligger i princip lika som genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. Resultatet 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, där resultatet skiftar mellan 100 % till 68 %. 26 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %.

Flertalet av de kommunala förskolorna har jämfört sitt resultat i kundundersökningen över tid eller i jämfört med genomsnittet i VÅGA VISA kommunerna. De förskolorna som har höga resultat i kundundersökningen gällande trygghet beskriver ett arbete med en väl förankrad likabehandlingsplan, låg personalomsättning, tydlig kommunikation till vårdnadshavare hur de arbetar med barnen trygghet i förskolan.

3.3.1 Kränkande behandling

Bestämmelser i diskrimineringslagen och skollagen reglerar arbetet att motverka diskriminering och kränkande behandling. De ställer krav på att verksamheterna bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter samt för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling. En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Anmälningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).⁵

⁵ Skollagen 6 kap. 10 §

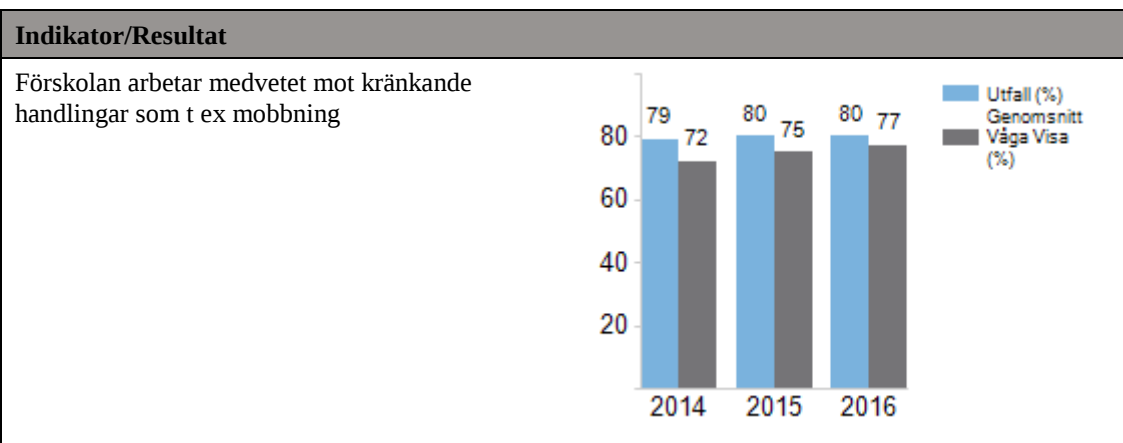

Diagram 11: Enkätresultat totalt för påståendet "förskolan arbetar medvetet mot kränkande handlingar som t ex mobbning"

Diagram 11 visar att Värmdö kommun har höga resultat som i princip legat oförändrat över en treårsperiod. Värmdös resultat ligger något över resultaten i VÅGA VISA kommunerna. Resultaten 2016 skiljer sig åt mellan förskolorna i Värmdö kommun, mellan 100 % till 63 %. 5 av 28 förskolor har ett resultat över 90 %, 10 förskolor har ett resultat mellan 80 och 90 %.

Flertalet av förskolorna beskriver att arbetet mot kränkande behandling görs genom pedagoger som är närvarande och vägledande samt ett aktivt arbete utifrån Läroplanen för förskolan och likabehandlingsplanen som upprättats på förskolorna. Några förskolor beskriver att de behöver arbeta med att förankra likabehandlingsplanen och öka den pedagogiska medvetenheten gällande kränkningar i verksamheten. En del av förskolorna beskriver att de har en väl förankrad likabehandlingsplan och att pedagogerna arbetar aktivt med likabehandlingsplanen.

Några förskolor beskriver att de behöver göra vårdnadshavarna mer insatta och informera hur de arbetar mot kränkande behandling och mobbning i verksamheten då det förekommit en del "vet ej" svar.

Förskolorna har gjort två anmälningar om kränkningar till huvudmannen under läsåret 2015/16. Antalet förskolebarn var under läsåret ca 1962 i jämförelse med grundskolan där elevantalet var ca 4 500 och det inkom 275 anmälningar till huvudmannen. I relation till antal barn på förskolorna är det sannolikt att förekomsten av kränkningar kan vara högre vilket i så fall skulle resultera i högre antal anmälningar till huvudmannen.

Utifrån kraven för området "trygghet" görs bedömningen att förskolorna har ett medvetet arbetssätt, men att arbetet med anmälningar och utredning av kränkande behandling behöver utvecklas.

3.4 Särskilt stöd

Barn i förskolan har rätt till stöd för att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål och verksamheten ska utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ges det stöd och de utmaningar de behöver. Det finns inte reglerat hur

stödinsatser i förskolan ska dokumenteras, men för en fungerande process rörande särskilt stöd behöver följande delar finnas och på något sätt dokumenteras:

- *Upptäckt och kartläggning av behov*
- *Planering av insatser och anpassning av verksamheten*
- *Samråd med vårdnadshavare*
- *Uppföljning av insatser*
- *Utvärdering av insatser*

De allra flesta förskolor beskriver hur samråd sker med vårdnadshavare, men i övrigt varierar beskrivningarna av processen gällande barn i behov av särskilt stöd i förskolornas rapporter.

En del förskolor beskriver en process gällande barn i behov av särskilt stöd där upptäckt, kartläggning, insatser, uppföljning och utvärdering är tydliga delar. Ansökningsprocessen för tilläggsbelopp blir här inte i fokus. Några förskolor beskriver också ett tydligt fokus på verksamheten och hur verksamheten påverkar barnets förutsättningar i arbetet med att hitta rätt insatser. Fokus på verksamheten är viktigt då barns behov av särskilt stöd inte ska förstås som en egenskap hos barnet utan alltid är situationsbundet.⁶

Många förskolors beskrivningar fokuserar på ansökningsprocessen för tilläggsbelopp. Beskrivningar av hur barns stödbehov upptäcks, hur behoven kartläggs, hur insatser beslutas och hur uppföljning och utvärdering sker är vaga eller saknas i dessa fall. Det finns stora skillnader mellan förskolornas beskrivningar i detta hänseende och det är oklart hur stor del av skillnaderna som beror på förståelsen av frågorna och hur stor del som beror på faktiska skillnader i processers kvalitet.

I de fall där processen inte är väl beskriven har förskolan också haft svårare att analysera hur processen uppfyller krav. I de flesta fall saknas en sådan beskrivning, men några förskolor har identifierat förbättringsområden kopplade till pedagogisk dokumentation inklusive pedagogisk kartläggning.

Processen för särskilt stöd och den pedagogiska dokumentationen bör inte vara specifik för tilläggsbeloppsansökan och det finns ett behov av att tydliggöra detta. I de flesta verksamheters beskrivningar framkommer att ansökan om tilläggsbelopp innebär ett extra arbete med pedagogisk dokumentation. Vikten av att dokumentera vilka stödinsatser som planeras, syftet med insatserna, ansvarsfördelning och vilken övrig samverkan som krävs gäller dock samtliga stödinsatser, för att möjliggöra uppföljning och utvärdering.

Några förskolor beskriver utförligt val av anpassningar och insatser utgår från en pedagogisk kartläggning och att dessa kan vara av väldigt olika slag, samt att konsultation och handledning används när behov finns. Personalförstärkningar är den

⁶ Allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan s 22: Barns behov av särskilt stöd i sin utveckling kan inte förstås som en egenskap hos barnet utan är alltid situationsbundet. Behovet är relaterat till vad som händer i mötet mellan barnet, personalen och miljön i förskolan.

insats som återfinns i samtliga rapporter. I de fall personalförstärkningar är det enda som beskrivs blir beskrivningen av processen och hur insatser väljs och vad de fokuserar på vag.

Förskolechefen och förskolepersonalen bör enligt de allmänna råden kontinuerligt *”analysera hur utbildningen ska utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling ges det stöd och de utmaningar som de behöver”*⁷. Detta innebär att processen för särskilt stöd bör vara tätt sammanlänkad med området utveckling och lärande samt det systematiska kvalitetsarbetet. Denna koppling mellan processen särskilt stöd och förskolans arbete med utveckling och lärande för alla barn är otydlig i många förskolors beskrivningar.

Analysen av hur förskolans förutsättningar⁸ påverkar processen varierar också i förskolornas rapporter. Förutsättningar som lyfts fram som viktiga av en del förskolor är personalens kompetens, värdegrund och synsätt, fokus på verksamheten samt tid för pedagogisk dokumentation. I många fall beskrivs dock endast möjligheten att erhålla tilläggsbelopp som en förutsättning som påverkar möjligheten att rekrytera och behålla kompetent personal. Det får till följd att andra för förskoleenheten påverkbara förutsättningar inte identifieras. Det saknas en tydlig koppling mellan analysen av förutsättningarna och identifikation av utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet utifrån det som har framkommit i analysen (se vidare under avsnitt 3.5 *Systematiskt kvalitetsarbete*).

Bristen på koppling mellan särskilt stöd delen i förskolornas rapporter och beskrivningar av förutsättningar och organisation, förskolans arbete med utveckling och lärande och det systematiska kvalitetsarbetet kan till stor del bero på en ovana att skriva kvalitetsrapporter, ovana att analysera samt olika tolkningar av frågor. Eftersom en generellt god kvalitet är det viktigaste för många barn och kontinuerliga uppföljningar och utvärderingar av hur behovet av särskilt stöd förändras ger värdefull kunskap om förskolans kvalitetsutveckling finns ett behov av att tydliggöra och utveckla dessa analyser. Om stödbehovet ökar kan det ge signaler om att den generella kvaliteten har försämrats och att man behöver vidta förändringar av verksamheten för att kunna bedriva en verksamhet som är anpassad till varje barns behov. Likaså kan en tydligare koppling och skarpare analys tydliggöra vilka faktorer som påverkar arbetet med barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling och om stödresurserna är tillräckliga och insatserna fungerar. Sådana analyser saknas i förskolornas rapporter.

Utifrån kraven för området ”särskilt stöd” görs bedömningen att processbeskrivningarna och analysen behöver utvecklas. Det finns behov av en genomgång av processen och dess krav, länken mellan utveckling och lärande, särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete.

⁷ Allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan sid 19

⁸ Förskolans förutsättningar som påverkar processen bör röra frågor kopplade till resursfördelningen på enheten, d v s ekonomiska och materiella, personella och organisatoriska, t ex förutsättningar för personalen att utöva sitt ansvar, tillgång till kompetens och tid för planering, uppföljning och utvärdering, lokaler.

3.5 Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmanna- och enhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.⁹

Det systematiska kvalitetsarbetet ska omfatta: uppföljning, analys i förhållande till de nationella målen, beslut om utvecklingsinsatser, planering och genomförande.¹⁰

I förskolornas beskrivningar av det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå framgår organisation och rutiner i form av ansvarsfördelning, avsatt tid, mötesstrukturer samt former för att åstadkomma en väl fungerande process vad gäller uppföljning, analys, planering och genomförande. Majoriteten av förskolorna beskriver väl hur ett systematiskt kvalitetsarbete genomsyrar verksamheten där analyser, reflektioner och utvärdering utifrån tidigare identifierade målområden och/eller delarna av det pedagogiska arbetet (lärprocesser och lärstrategier) ligger till grund för fortsatt planering av det pedagogiska arbetet.

De flesta förskolor beskriver ett systematiskt kvalitetsarbete som är under uppbyggnad, och anpassas till huvudmannens nya ramverk. Här har förskolorna kommit olika långt men med hjälp av verktyg såsom fokus på pedagogisk dokumentation, observationer, självutvärderingar och årshjul för att binda ihop delarna i det systematiska kvalitetsarbetet håller förutsättningar på att skapas för ett systematiskt kvalitetsarbete som lägger grund för ständig utveckling.

Analysen på enhetsnivå, eller beskrivningen av den, är otydlig. En genomgång av förskolornas rapporter ger ingen tydlig bild av hur enheterna ligger till i förhållande till de nationella målen. Det systematiska kvalitetsarbetet som genomsyrar de flesta verksamheter på avdelningsnivå aggregeras inte på ett tydligt sätt till enhetsnivå. Flera delar i det systematiska kvalitetsarbetet görs i form av annan dokumentation som inte syns tydligt i de rapporter som ligger till grund för uppföljning på huvudmannanivå. Det leder till en otydlighet i hur mål och utvecklingsområden prioriteras och utvecklingsområden identifieras på enhetsnivå. Det är svårt att få en bild av enhetens koppling mellan analysresultat inom områdena i rapporten som är utsedda på huvudmannanivå (förutsättningar, utveckling och lärande, trygghet, särskilt stöd och systematiskt kvalitetsarbete) och identifikation av utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet.

Utifrån kraven för området ”systematiskt kvalitetsarbete” görs bedömningen att förskolornas rutiner behöver utvecklas avseende aggregeringen av resultat och analys på enhetsnivå samt kopplingen mellan det systematiska kvalitetsarbetet i det dagliga pedagogiska arbetet och huvudmannens ramverk. Huvudmannens uppföljningssystem ska stödja kvalitetsarbetet på enhetsnivå.

⁹ Skollagen kapitel 4.

¹⁰ Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd